

Doručování

Základním předpokladem pro nařízení výkonu rozhodnutí je vykonatelnost exekučního titulu. Tato vykonatelnost nastupuje jedině za předpokladu, že bylo rozhodnutí řádně doručeno, neboť jen řádně doručené rozhodnutí může být následně účastníkem řízení napadeno řádným opravným prostředkem. Byl-li elektronický platební rozkaz (exekuční titul) doručen matce nezletilé stěžovatelky, přičemž soud věděl, že v době jeho doručování nebyla stěžovatelka v péči své matky (byla jí nařízena ústavní výchova) a přesto s ní jednal, byť zákonná zástupkyně o stěžovatelku nepečovala, nehájila její oprávněné zájmy a v nalézacím řízení nečinila jediný úkon v její prospěch, měly tyto okolnosti u soudu vyvolat oprávněné pochybnosti či nejistotu stran řádného zastoupení stěžovatelky, jež měly vést k ustanovení opatrovníka. Tímto postupem bylo porušeno základní právo stěžovatelky na přístup k soudu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 978/22 ze dne 11.10.2022)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky M. K., zastoupené JUDr. Z.K., advokátem se sídlem P., proti usnesením Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2022, č. j. 13 Co 58/2022-182, a č. j. 13 Co 59/2022-185, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, tak, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2022, č. j. 13 Co 58/2022-182, bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto usnesení se proto ruší. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění:

I. Vymezení věci a průběh předchozího řízení

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu") brojí stěžovatelka proti v záhlaví označeným usnesením Městského soudu v Praze, neboť má za to, že jimi byla porušena její základní práva zaručená čl. 37 odst. 2, odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Jak vyplynulo z ústavní stížnosti a přiložených listin, obecné soudy v nyní posuzovaném případě rozhodovaly o návrzích stěžovatelky na zastavení exekuce nařízené proti ní coby povinné Obvodním soudem pro Prahu 10 (dále jen "obvodní soud") dne 4. 6. 2014 k vymožení pohledávky (dlužného jízdného a přírážkou k jízdnému) ve výši 968 Kč s příslušenstvím podle vykonatelného exekučního titulu, elektronického platebního rozkazu téhož soudu ze dne 25. 10. 2010, č. j. 56 EC 1510/2010-6. Stěžovatelka se zastavení exekuce dovolávala s odůvodněním, že v nalézacím řízení, z nějž vzešel exekuční titul, nebyla řádně zastoupena svou zákonnou zástupkyní (matkou), protože je toho názoru, že je namíste na věc nahlížet tak, jako by nebyla zastoupena vůbec. Dále uváděla, že jsou v jejím případě splněny podmínky pro využití benefícia tzv. milostivého léta ve smyslu zákona č. [286/2021](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

3. Z ústavní stížnosti, přiložených listin a vyžádaného soudního spisu se podává, že obvodní soud rozhodl o shora uvedeném návrhu stěžovatelky, jenž byl podán dne 22. 11. 2021 a doplněn dne 25. 11. 2021, usnesením ze dne 15. 12. 2021, č. j. 54 EXE 3811/2014-93, tak, že zastavil řízení ve vztahu k důvodům zastavení dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "o. s. ř.") (výrok I.) a současně zamítl návrh na zastavení exekuce z důvodů dle čl. IV bod 25. odst. 1 písm. n) zákona č. [286/2021](#) Sb. (výrok II.).

4. K odvolání stěžovatelky ve věci rozhodoval Městský soud v Praze (dále jen "městský soud"), který ústavní stížností napadeným usnesením, sp. zn. 13 Co 58/2022, rozhodnutí obvodního soudu změnil tak, že se nezastavuje řízení ve vztahu k důvodům zastavení dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a ve výroku II. jej potvrdil v tom správném znění, podle něž se zamítá návrh povinné (stěžovatelky) na zastavení exekuce z důvodů podle čl. IV bod 25 zákona č. [286/2021](#) Sb.

5. Městský soud tímto změnil závěr obvodního soudu, že je v dané věci dána překážka věci pravomocně rozsouzené ve vztahu k důvodům týkajícím se zastoupení stěžovatelky v nalézacím řízení její zákonnou zástupkyní. Obvodní soud měl totiž za to, že se s touto námitkou vypořádal již v usnesení ze dne 6. 1. 2020, č. j. 54 EXE 3811/2014-44, jímž zamítl předchozí návrh stěžovatelky na zastavení exekuce ze dne 16. 11. 2019 a jež nabylo právní moci ve spojení s potvrzujícím usnesením městského soudu ze dne 23. 3. 2020, č. j. 13 Co 83/2020-59, a proto řízení o této části návrhu pro nedostatek podmínky řízení ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavil (pozn. Ústavního soudu: ústavní stížnost směřující proti citovanému usnesení městského soudu byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 1330/20, jako návrh zjevně neopodstatněný). Městský soud naopak dospěl po pečlivém srovnání předchozí a nově uplatněné argumentace k závěru, že "nyní povinnou snesená argumentace, kterou s pro ni exekučně příznivými účinky žádá vyhodnocení okolností svého zastupování matkou v nalézacím řízení, dříve povinnou tvrzené a soudy hodnocené důvody zřetelně překračuje." Z toho městský soud dovodil, že překážka věci pravomocně rozsouzené (podle ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř.) ve vztahu k těmto nově uplatněným důvodům dána není, a proto rozhodl shora uvedeným způsobem.

6. Městský soud současně potvrdil závěr obvodního soudu, že v případě stěžovatelky není namístě aplikovat beneficium tzv. milostivého léta, a to z důvodu, že oprávněná (společnost Tessile ditta a. s., právní nástupce Dopravního podniku hl. m. Prahy, a. s.), není osobou uvedenou v čl. IV bod 25 zákona č. [286/2021](#) Sb.

7. V dalším průběhu předchozího řízení pak obvodní soud usnesením ze dne 29. 12. 2021, č. j. 54 EXE 3811/2014-132, rozhodl, že návrh stěžovatelky na zastavení exekuce ze dne 16. 12. 2021 se zastavuje (výrok I.) a že se současně zamítá její návrh na odklad exekuce (výrok II.).

8. K odvolání stěžovatelky ve věci opětovně rozhodoval městský soud, který ústavní stížností napadeným usnesením, sp. zn. 13 Co 59/2022, rozhodnutí obvodního soudu změnil ve výroku I. tak, že se rozhodnutí o zastavení návrhu na zastavení exekuce nevydává, a ve výroku II. je potvrdil.

9. Městský soud změnil závěr obvodního soudu týkající se "zastavení návrhu na zastavení exekuce". Uvedl, že toto rozhodnutí vůbec nemělo být vydáno, neboť pro to nebyl splněn elementární předpoklad představovaný existencí návrhu na zastavení exekuce (návrh stěžovatelky ze dne 16. 12. 2021 podle městského soudu návrhem na zastavení exekuce vůbec nebyl). Městský soud současně potvrdil, že zde nebyly dány ani důvody pro odklad exekuce, když zdůraznil, že exekuci lze z důvodu očekávání jejího zastavení odložit tehdy, jestliže se toto očekávání jeví skutečně opodstatněným, kterýžto úsudek není dle názoru městského soudu v nyní posuzovaném případě příhodný.

10. Městský soud dále připomenul průběh předchozího řízení, z něhož vyplývá, že stěžovatelka navrhovala zastavení exekuce již dříve, a to podáním ze dne 16. 11. 2019, kterýžto návrh byl ovšem

zamítnut (srov. výše bod 5 tohoto nálezu a navazující usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1330/20). O dalším návrhu na zastavení exekuce, odůvodněném - jak již bylo řečeno výše - tvrzenou účastí stěžovatelky na tzv. milostivém létě a jejím nikoliv řádným zastupováním v nalézacím řízení, bylo ve vztahu k prvnímu argumentu rozhodnuto obvodním soudem ve spojení s ústavní stížností napadeným usnesením městského soudu sp. zn. 13 Co 58/2022. Ve vztahu ke druhému argumentu městský soud uvedl následující (bod 18): "O návrhu povinné zdůvodněném neřádností zastupování matkou v nalézacím řízení nebylo dosud rozhodnuto, podle odvolacího soudu však z tohoto důvodu nelze vzít za "předběžně pravděpodobnější" zastavení exekuce".

II. Argumentace stěžovatelky

11. Stěžovatelka s těmito závěry městského soudu nesouhlasí a napadá je ústavní stížností, v níž po rekapitulaci průběhu předchozího řízení opakuje již dříve uplatněné námitky. Opětovně tudíž prezentuje názor, že se na její případ vztahuje beneficium tzv. milostivého léta, přičemž zdůrazňuje, že právním předchůdcem oprávněného byl Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., tedy subjekt, který je ve shora citovaném právním předpisu zmíněn coby oprávněný subjekt. Stěžovatelka současně uvádí, že "důvod pro zastavení exekuce by měl být [dán] i nad rozsah milostivého léta, jak toto konstatovala v návrhu na zastavení exekuce i v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně, když měl spočívat v chybách nalézacího řízení" souvisejících s nikoliv řádným zastoupením ze strany její matky. V tomto ohledu odkazuje na usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2020, č. j. 91 Co 231/2020-58, jímž bylo z tohoto důvodu k jejímu návrhu zastaveno jiné proti ní vedené exekuční řízení. Stěžovatelka tedy upozorňuje, že ve stejné věci byla vydána zcela rozdílná rozhodnutí, což považuje z ústavněprávního pohledu za nepřijatelné.

12. Stěžovatelka současně poukazuje na to, že její návrh na zastavení exekuce ze dne 16. 11. 2019 byl opřen o zcela jiné důvody než její stávající návrh ze dne 22. 11. 2021, v němž [obdobně jako v návrhu na odklad provedení exekuce ze dne 16. 12. 2021 (srov. výše) a v odvolání proti usnesení obvodního soudu ze dne 15. 12. 2021, č. j. 54 EXE 3811/2014-93] nově uvedla, že byla v době vydání exekučního titulu v ústavní péči a matka o ni tedy ani nebyla oprávněna pečovat, resp. že matka v nalézacím řízení neučinila v její prospěch ani jeden úkon, byť jen v podobě jednoduchého podání odporu proti elektronickému platebnímu rozkazu. Tyto námitky však obecné soudy dle stěžovatelky vůbec nevyhodnotily.

III. Vyjádření účastníka řízení a další postup Ústavního soudu

13. Městský soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že napadenými usnesení nedošlo k porušení základních práv stěžovatelky. Městský soud předně odkázal na odůvodnění ústavní stížností napadeného usnesení (sp. zn. 13 Co 58/2022) ve vztahu k tvrzené účasti stěžovatelky na tzv. milostivém létě. Současně uvedl, že "argumentaci stěžovatelky neřádností zastupování matkou v nalézacím řízení shledává předčasnou, neboť v tomto rozsahu bude o návrhu stěžovatelky na zastavení exekuce obecnými soudy teprve rozhodováno, jak vyloženo v bodu 18 odůvodnění usnesení sp. zn. 13 Co 59/2022."

14. S ohledem na obsah vyjádření městského soudu se Ústavní soud obrátil na obvodní soud s žádostí o poskytnutí informace týkající se aktuálního rozhodování o návrhu stěžovatelky, jímž bylo v průběhu exekučního řízení namítnuto její nedostatečné zastoupení v nalézacím řízení. Ústavní soud přitom vzal v potaz též zjištění z databáze infoSoud, že ke dni 2. 5. 2022, tj. po podání ústavní stížnosti, došlo k tzv. obživení věci.

15. Z vyjádření obvodního soudu vyplynulo, že shora uvedeným návrhem (ze dne 2. 5. 2022) se stěžovatelka domáhala odkladu exekuce, který odůvodnila probíhajícím řízením o nyní posuzované ústavní stížnosti. Obvodní soud tento návrh zamítl usnesením ze dne 3. 5. 2022, č. j. 54 EXE

3811/2014-4, které rovněž přiložil.

16. Ústavní soud se na obvodní soud následně obrátil znovu, když vyžádal vyjádření týkající se otázky uvedené v první části předchozí výzvy, tj. aktuálního rozhodování o návrhu stěžovatelky, jímž bylo v probíhajícím exekučním řízení namítnuto její nedostatečné zastoupení v nalézacím řízení. Vysvětlil, že tímto reagoval na již shora citované vypořádání této námítky obsažené v bodě 18 ústavní stížnosti napadeného usnesení městského soudu, č. j. 13 Co 59/2022-185, v němž se uvádí, že "o návrhu povinné zdůvodněném neřádností zastupování matkou v nalézacím řízení nebylo dosud rozhodnuto". Ústavní soud v žádosti upřesnil, že informace o tom, zda je o této námítce stěžovatelky v současné chvíli rozhodováno, což citovaná formulace městského soudu implikuje, může mít vliv na posouzení ústavní stížnosti.

17. Obvodní soud k urgenci předchozí výzvy sdělil, že u tohoto soudu ve stěžovatelčině věci v současné době neprobíhá žádné řízení.

18. V následném vyjádření městského soudu, jemuž byly výzvy Ústavního soudu zprostředkovány obvodním soudem, pak pověřený člen senátu 13 Co uvedl následující: "O tom, jak obvodní soud naložil s naší [...] zmínkou z odůvodnění usnesení sp. zn. 13 Co 59/2022, že se dosud nevypořádal s argumentací povinné o neřádnosti jejího zastoupení matkou v nalézacím řízení, nám není nic známo, nám každopádně žádné takové rozhodnutí s odvoláním nepředložil. Není-li takové rozhodnutí obvodního soudu součástí spisu [...], vede mě to i s ohledem na časový odstup od rozhodnutí ve věci 13 Co 59/2022 k úvaze, že takové rozhodnutí zřejmě nebylo dosud vydáno."

19. Oprávněná jako vedlejší účastnice řízení se k ústavní stížnosti nevyjádřila, čímž se tohoto postavení konkludentně vzdala.

20. S ohledem na obsah shora uvedených vyjádření je Ústavní soud nezasílal stěžovatelce k případné replice, jelikož by to bylo zjevně neúčelné.

IV. Splnění podmínek řízení

21. Ústavní soud předně posuzoval splnění procesních podmínek řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena advokátem podle § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

V. Vlastní posouzení věci Ústavním soudem

22. Po prostudování ústavní stížnosti, vyžádaného spisu a zaslání vyjádření dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je částečně důvodná, a to ve vztahu k usnesení městského soudu sp. zn. 13 Co 58/2022.

23. Ústavní soud přitom zdůrazňuje, že ústavněprávní rozměr nyní posuzovaného případu není vyloučen ani bagatelní výší vymáhané částky (ve výši 968 Kč). Ústavní soud v tomto ohledu přihlédl jednak k zobecňujícímu potenciálu, který tento případ může mít s ohledem na výklad ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (srov. dále), a to navzdory novelizaci o. s. ř. provedené zákonem č. [192/2021](#) Sb., účinné od 1. 7. 2021, dle které nelze vydat platební rozkaz, je-li žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti [srov. § 172 odst. 2 písm. c) o. s. ř.], a jednak k nejednotnosti judikatury městského soudu, který v jiné věci (vedené obvodním soudem pod sp. zn. 49 EXE 3365/2014) k návrhu stěžovatelky, jež se dovolávala nedostatečného zastoupení v nalézacím řízení, exekuční řízení zastavil [k důvodům přezkumu tzv. bagatelních věcí srov. nález sp. zn. I. ÚS 1486/20 ze dne 27. 4. 2021, body 35-36 a nález sp. zn. II.

ÚS 2230/16 (N 206/83 SbNU 281) ze dne 1. 11. 2016, bod 18; rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná pod <http://nalus.usoud.cz>].

V. A) K povinnosti obecného soudu vypořádat námitku týkající se otázky, na níž závisí výsledek soudního řízení

24. Ústavní soud se nejprve zabýval částí stížnostní argumentace, v níž stěžovatelka poukazuje na to, že se obecné soudy vůbec nevypořádaly s námitkou týkající se nedostatku jejího zastoupení v nalézacím řízení.

25. Ústavní soud předně připomíná, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, superrevizní instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (a to ani nepřímou) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je toliko přezkoumat ústavnost napadených soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Proto je nutno vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ jsou v zásadě věcí obecných soudů a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat pouze za situace, kdy je dané rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady).

26. Mezi tzv. kvalifikované vady je přitom nutno zařadit nejen případy, kdy obecné soudy v procesu interpretace a aplikace podústavního práva nezohlední správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, ale také (což je v posuzovaném případě podstatné), když se z hlediska principů řádně vedeného soudního řízení dopustí libovůle (čl. 1 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny). Ta může spočívat i v nedostatečném odůvodnění ústavní stížností napadeného rozhodnutí.

27. Jak totiž Ústavní soud ustáleně judikuje, požadavek řádného odůvodnění soudních rozhodnutí je jedním za základních atributů řádného procesu. Dodržování povinnosti přesvědčivě a přezkoumatelně odůvodnit rozhodnutí má totiž zaručit transparentnost a kontrolovatelnost rozhodování soudů a vyloučit již zmíněnou libovůli; chybí-li proto v rozhodnutí řádné odůvodnění, je tím založena nejen jeho nepřezkoumatelnost, ale v řadě případů také neústavnost. Proto jsou obecné soudy povinny se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem, vypořádat s důkazními návrhy účastníků řízení a argumentačními tvrzeními jimi uplatněnými [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257) ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. I. ÚS 113/02 (N 109/27 SbNU 213) ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. IV. ÚS 3441/11 (N 61/64 SbNU 723) ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. II. ÚS 4927/12 (N 199/71 SbNU 361) ze dne 26. 11. 2013, nebo sp. zn. IV. ÚS 2468/11 (N 6/72 SbNU 83) ze dne 21. 1. 2014; veškerá judikatura zdejšího soudu je dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Obdobně jako ve skutkové oblasti, i v oblasti nedostatečně vyložené a zdůvodněné právní argumentace nastávají obdobné následky vedoucí k neúplnosti a zejména k nepřesvědčivosti rozhodnutí, což je ovšem v rozporu nejen s požadovaným účelem soudního řízení, ale též se zásadami spravedlivého procesu. Z těchto důvodů např. Ústavní soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, který se vůbec nevypořádal se stěžovatelem uplatněnou námitkou týkající se otázky, na níž závisel, resp. přinejmenším mohl záviset výsledek daného soudního řízení (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 2957/20 ze dne 23. 3. 2021).

28. Obdobné pochybení Ústavní soud shledal rovněž v nyní posuzovaném případě. Jak se totiž podává již ze shora provedené rekapitulace průběhu předchozího řízení, stěžovatelka od jeho počátku předkládala obecným soudům k posouzení dvě námitky, jimiž se dovolávala jednak nedostatku jejího zastoupení v nalézacím řízení, a jednak využití benefícia tzv. milostivého léta,

příčemž adekvátním způsobem, tedy způsobem, jenž by odpovídal shora předestřeným požadavkům kladeným na odůvodnění soudního rozhodnutí, byla vypořádána toliko druhá z nich.

29. Městský soud totiž o námitce týkající se nedostatku zastoupení stěžovatelky v nalézacím řízení rozhodl po srovnání návrhu na zastavení exekučního řízení ze dne 22. 11. 2021 a předchozího návrhu ze dne 16. 11. 2019 pouze a jenom tak, že zde není dána překážka věci pravomocně rozhodnuté (srov. výše bod 5 tohoto nálezu), neboť stěžovatelkou "snesená argumentace dříve tvrzené a soudy hodnocené důvody zřetelně překračuje." Z těchto důvodů přistoupil městský soud ke změně odvoláním napadeného usnesení obvodního soudu a rozhodl, že se nezastavuje řízení ve vztahu k důvodům zastavení dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Městský soud tedy dospěl k závěru, že zde není dán důvod pro zastavení řízení o části návrhu související s námitkou nedostatečného zastoupení stěžovatelky v nalézacím řízení (srov. usnesení městského soudu sp. zn. 13 Co 58/2022, bod 18), nicméně tuto námitku následně neposoudil věcně, což ovšem zdejší soud nemůže akceptovat. Jak totiž bude vysvětleno dále, námitku nedostatečného zastoupení v nalézacím řízení zdejší soud považuje za zásadní z hlediska výsledku nyní posuzovaného exekučního řízení, což ovšem znamená, že její nevypořádání zatěžuje stěžované rozhodnutí městského soudu (sp. zn. 13 Co 58/2022) ústavněprávním deficitem nepřezkoumatelnosti ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.

30. Ústavní soud nad rámec uvedeného doplňuje, že v souladu se zásadou minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů zjišťoval, zda nebylo o námitce nedostatečného zastoupení rozhodováno následně, kterýžto závěr lze odvodit z formulace obsažené ve stěžovaném rozhodnutí sp. zn. 13 Co 59/2022 (srov. výše body 15-19 tohoto nálezu), jakož i z následného vyjádření městského soudu. Pokud by totiž obecné soudy uvedenou námitku stěžovatelky posoudily věcně, tj. nikoliv jen v procesní rovině v souvislosti s existencí překážky věci pravomocně rozhodnuté, shledaly by ji důvodnou a v konečném důsledku by na jejím základě přistoupily k zastavení exekučního řízení, nebyl by zde dán důvod k uplatnění kasační pravomoci. Jak ovšem vyplynulo ze shora rekapitulovaných zjištění Ústavního soudu, žádné takové rozhodnutí nebylo obecnými soudy vydáno. Námitka stěžovatelky, jež byla způsobilá ovlivnit výsledek nyní posuzovaného řízení, tak zůstala zcela nepovšimnuta, čímž se ovšem městský soud dopustil libovůle v rozhodování, na niž musí zdejší soud odpovídajícím způsobem reagovat.

V. B) K povinnosti obecných soudů zastavit exekuční řízení v případě vymáhání dluhu vzniklého nezletilému, jenž nebyl řádně zastoupen v nalézacím řízení

31. Městský soud se tedy bude námitkou nedostatečného zastoupení stěžovatelky v nalézacím řízení zabývat až v důsledku kasačního zásahu zdejšího soudu, který současně považuje za příhodné, aby se v kontextu specifických skutkových okolností stěžovatelčina případu vyjádřil rovněž k ústavněprávně konformní interpretaci a aplikaci ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., tvořícího právní rámec nyní posuzované věci.

32. Ústavní soud předně v obecné rovině uvádí, že se ve své rozhodovací činnosti zabýval otázkou ústavně konformního výkladu a aplikace podústavního práva vícekrát, přičemž za neudržitelnou označil aplikaci práva vycházející pouze z jazykového výkladu. V této souvislosti lze odkázat zejména na nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (N 163/9 SbNU 399; 30/1998 Sb.) ze dne 17. 12. 1997, v němž se mj. konstatuje, že "mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy činí z práva nástroj odcizení a absurdity". Obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona [srov. k tomu např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 50/03 (N 120/41 SbNU 499)] ze dne 13. 6. 2006, "nýbrž se od něj [...] musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů [mající] svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku [...] Povinnost soudů nalézat právo neznamená pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o

interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad". Ústavní soud dále judikoval, že soudy musí při své činnosti postupovat tak, aby interpretační a aplikační právní problémy řešily s maximální mírou racionality (srov. např. usnesení sp. zn. Pl. ÚS 92/06 ze dne 3. 4. 2007). Jednoduše vyjádřeno, spravedlnost musí být přítomna v každém procesu, ve kterém se interpretuje a aplikuje právo.

33. Ústavní soud dále a již konkrétněji odkazuje na svou předchozí judikaturu, v níž vychází ze zásady, že námitky proti vadám nalézacího řízení (resp. rozhodnutí jako jeho výsledku) zásadně (až na vzácné výjimky) nelze přenášet do řízení exekučního [srov. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 9/15 (338/2017 Sb.) ze dne 8. 8. 2017, bod 24]. Platí totiž, že "exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoliv pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není ani řízením přezkumným" [srov. nálezn sp. zn. I. ÚS 871/11 (N 15/64 SbNU 155) ze dne 17. 1. 2012]. Z uvedené zásady nicméně existují obecně přijímané výjimky, podle nichž lze v mimořádných případech v exekučním řízení hodnotit i zásadní vady exekučního titulu, a to i tehdy, je-li exekučním titulem soudní rozhodnutí.

34. Ústavní soud v tomto ohledu podotýká, že základním předpokladem pro nařízení výkonu rozhodnutí je vykonatelnost exekučního titulu. Nedostatek vykonatelnosti exekučního titulu je proto vždy důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí v dikci ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Dále platí, že je-li podmínkou vykonatelnosti právní moc rozhodnutí, vykonatelnost nastupuje jedině za předpokladu, že bylo dané (nalézací) rozhodnutí řádně doručeno, neboť jen řádně doručené rozhodnutí může být následně účastníkem řízení napadeno řádným opravným prostředkem. Řečeno jinak, nebylo-li rozhodnutí nalézacího soudu řádně doručeno, exekuční titul trpí zcela fatální vadou, která vylučuje uplatnění jeho definiční vlastnosti v podobě vykonatelnosti.

35. Ústavní soud se přitom otázkou vydání a doručování platebního rozkazu coby exekučního titulu směřujícího proti nezletilému povinnému v minulosti opakovaně zabýval [srov. např. nálezn sp. zn. I. ÚS 3966/14 (N 245/83 SbNU 787) ze dne 19. 12. 2016, nálezn sp. zn. III. ÚS 3055/16 (N 250/83 SbNU 895) ze dne 20. 12. 2016, nebo nálezn sp. zn. II. ÚS 3133/19 (N 191/97 SbNU 73) ze dne 14. 11. 2019; tato judikatura vychází z právní úpravy o. s. ř. ve znění účinném do 30. 6. 2021 - srov. výše], přičemž dokonce zdůraznil (srov. nálezn sp. zn. II. ÚS 3133/19, bod 30), že "platební rozkaz nelze vydat vůči nezletilému žalovanému, který nemá plnou procesní způsobilost a v řízení musí být zastoupen zákonným zástupcem či opatrovníkem, jestliže má soud jakékoli pochybnosti či nejistotu ohledně řádnosti a efektivnosti jeho zastoupení zákonným zástupcem; u takového nezletilého žalovaného totiž není zaručeno, že má reálnou možnost domoci se projednání věci v řádném nalézacím řízení a že případná pasivita jeho zákonného zástupce po vydání platebního rozkazu je projevem vědomého vzdání se práva žalovaného na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti učiněným při ochraně práv a v zájmu nezletilého žalovaného. Za takové situace, tj. při existenci jakýchkoli pochybností či nejistoty ohledně řádnosti a efektivnosti zastoupení nezletilého žalovaného zákonným zástupcem, je naopak před projednáním věci a vydáním rozhodnutí nutné zabývat se právě touto otázkou řádného zastoupení nezletilého dítěte a ony pochybnosti či nejistotu odstranit, případně zvážit, zda v daném případě není namístě ustanovit nezletilému účastníkovi opatrovníka podle § 29 odst. 1 o. s. ř., a to s ohledem na nejlepší zájem nezletilého zpravidla z řad advokátů." Pochybnosti či nejistota ohledně řádnosti zastoupení nezletilého žalovaného jeho zákonným zástupcem mohou vyplynout z různých okolností, například z hrozícího střetu zájmů mezi nezletilým a zákonným zástupcem, z předchozí zkušenosti soudu s nenáležitým výkonem zastoupení ze strany dotčeného zákonného zástupce nebo i z dřívějšího či aktuálního soudního řízení týkajícího se dostatečnosti a řádnosti péče o nezletilého či jeho výchovy ze strany zákonného zástupce.

36. Ústavní soud dále odkazuje rovněž na nálezn sp. zn. III. ÚS 3132/19 (N 36/98 SbNU 372) ze dne 25. 2. 2019, z něhož se podává, že zastoupení nezletilého zákonným zástupcem v řízení před soudem nemusí být za všech okolností z hlediska zájmu nezletilého zastoupením řádným. Zastupuje-li zákonný zástupce nezletilého jen formálně, nečiní žádné procesní úkony k ochraně jeho práv, pak

jedná v rozporu s jeho zájmy i samotným účelem zastoupení. Jde v podstatě o srovnatelnou situaci, jako kdyby nezletilý nebyl vůbec zastoupen. Povinností soudu v takové situaci proto je vždy přinejmenším zvážit, zda jsou v konkrétní věci dány podmínky pro ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 1 o. s. ř.

37. Mimoto, i pokud má soud (spíše výjimečně) za nepochybně splněné shora uvedené podmínky pro vydání (elektronického) platebního rozkazu vůči nezletilému žalovanému, pak v případě nezletilých, kteří již jsou schopni chápat podstatu řízení a rozumět jednotlivým procesním úkonům, je nutno je o řízení přímo informovat, a tedy doručit (elektronický) platební rozkaz také jim osobně a poskytnout jim právo podat odpor. Ve věci řešené shora citovaným nálezem sp. zn. I. ÚS 3966/14 zdůraznil Ústavní soud tuto povinnost ve vztahu ke stěžovatelce, která měla v době vydání platebního rozkazu teprve 10-11 let.

38. Obecné soudy tudíž měly (použití minulého času je namístě s ohledem na shora zmiňovanou novelizaci o. s. ř. vylučující od 1. 7. 2021 vydání platebního rozkazu proti nezletilému, který nenabyl plně svéprávnosti) v rámci rozkazního řízení proti nezletilému povinnost zajistit jeho řádné zastoupení; v případě nevyvrácených pochybností o řádnosti zastupování ze strany zákonného zástupce pak byly povinny přistoupit k ustanovení opatrovníka podle § 29 o. s. ř. Současně byly povinny zajistit doručení (elektronického) platebního rozkazu rovněž samotnému nezletilému; zde za předpokladu, že tento je schopen chápat podstatu řízení a rozumět jednotlivým procesním úkonům, což lze - obecně vzato - u řízení směřujících k vymožení bagatelních částek (typicky v důsledku jízdy načerno) předpokládat. Ústavní soud podotýká, že (elektronický) platební rozkaz je nutno doručovat do vlastních rukou, přičemž náhradní doručení je vyloučeno (srov. ustanovení § 173 odst. 1 a § 174a odst. 3 o. s. ř.). Těmto požadavkům ovšem obvodní soud nedostál.

39. Jak totiž vyplývá ze zjištění Ústavního soudu, plynoucích zejména z obsahu spisu, stěžovatelka měla v době vydání exekučního titulu (ze dne 25. 10. 2010) 13 let. V nalézacím řízení obvodní soud se stěžovatelkou nejednal a vydaný elektronický platební rozkaz (exekuční titul) doručil dne 23. 2. 2012 její matce, jako zákonné zástupkyni (srov. spis, č. l. 45, resp. usnesení obvodního soudu ze dne 6. 1. 2020, č. j. 54 EXE 3811/2014-44, bod 7). Takto ovšem nalézací soud postupoval s vědomím, že v době doručování exekučního titulu nebyla stěžovatelka v péči své matky, s níž soud přesto jednal, ale byla vůči ní nařízena ústavní výchova, a to mj. pro absenci výchovného působení matky a pro nedostatek jejího zájmu o vývoj stěžovatelky. Zákonná zástupkyně tudíž o stěžovatelku v době doručování exekučního titulu nepečovala, nehájila její oprávněné zájmy a v nalézacím řízení neučinila jediný úkon v její prospěch, byť v podobě zcela jednoduchého podání odporu proti elektronickému platebnímu rozkazu, který tak nabyl právní moci dne 10. 3. 2012 (srov. spis, č. l. 122-123, resp. usnesení městského soudu ze dne 7. 8. 2020, č. j. 91 Co 231/2020-58, body 9-10). Tyto okolnosti nicméně měly u obvodního soudu vyvolat oprávněné pochybnosti či nejistotu stran řádného zastoupení stěžovatelky ve shora naznačeném smyslu, jež se měly promítnout do (přinejmenším) zvážení ustanovení opatrovníka. Ústavní soud přitom ve spisu ani v obsahu napadených rozhodnutí neshledal cokoli, co by mohlo tyto pochybnosti a nejistotu stran řádného zastoupení ze strany zákonné zástupkyně přesvědčivým způsobem vyvrátit. V takovém případě ovšem nepřicházel v úvahu jiný postup, než ustanovení opatrovníka podle § 29 o. s. ř., kterému též měl být následně doručen předmětný exekuční titul. Pokud takto obvodní soud nepostupoval, znamená to, že platební rozkaz, exekuční titul ve stěžovatelčině věci, nebyl řádně doručen, nenabyl právní moci, a tudíž se nestal ani vykonatelným.

40. Nedostatky konečně vykazuje rovněž doručování ve vztahu k samotné stěžovatelce. Ze spisu totiž nelze spolehlivě potvrdit, že by byl předmětný elektronický platební rozkaz doručován do vlastních rukou přímo stěžovatelce (případné doručování na adresu ohlašovny by bylo s ohledem na vyloučení náhradního doručení bezpředmětné). Tento aspekt nicméně nemá pro Ústavní soud v nyní posuzované věci zásadní význam, a to s přihlédnutím k tomu, že i kdyby snad byl elektronický

platební rozkaz stěžovatelce řádně doručen, vzhledem k jejímu věku (13 let v době vydání rozkazu) a okolnostem zpochybňujícím řádné zastupování stěžovatelky její zákonnou zástupkyní, bylo by přesto nezbytné ustanovit jí opatrovníka a doručit tento rozkaz rovněž jemu.

41. Dle názoru Ústavního soudu je tudíž při zohlednění předestřených nedostatků nalézacího řízení namísto, aby bylo exekuční řízení vedené proti stěžovatelce u obvodního soudu pod sp. zn. 54 EXE 3811/2014 zastaveno podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. pro nedostatek vykonatelnosti exekučního titulu.

V. Závěr

42. Ústavní soud uzavírá, že městský soud usnesením sp. zn. 13 Co 58/2022 porušil základní ústavně zaručené právo stěžovatelky na přístup k soudu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jakož i vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

43. Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů ústavní stížnosti vyhověl podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona toto usnesení městského soudu zrušil.

44. S ohledem na zásadu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů nepovažoval Ústavní soud za nezbytné zrušit rovněž usnesení sp. zn. 13 Co 59/2022, neboť ochrany oprávněných zájmů stěžovatelky bude dosaženo již zrušením usnesení sp. zn. 13 Co 58/2022. Ústavní soud proto ústavní stížnost v této části odmítl jako zjevně neopodstatněnou podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)